

70-річчя академіка НАН України Сергія Андрійовича Андронаті

19 вересня виповнилося 70 років відомому вченому в галузі біоорганічної і медичної хімії доктору хімічних наук, професору, академіку НАН України Сергію Андрійовичу Андронаті.

С.А. Андронаті у 1964 році з відзнакою закінчив Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова, там же навчався в аспірантурі кафедри органічної хімії. У 1970 році захистив кандидатську, в 1976 — докторську дисертацію.

Трудова діяльність С.А. Андронаті з 1972 року пов'язана з Фізико-хімічним інститутом АН УРСР, де він пройшов шлях від старшого наукового співробітника до директора, посаду якого він обіймає з 1984 року. Цього ж року йому присвоєне вчене звання професора. Водночас він — член Президії НАН України, голова Південного наукового центру НАН і МОН України.

У 1982 році С.А. Андронаті обрано членом-кореспондентом, а в 1988 — академіком АН УРСР за спеціальністю “біоорганічна хімія”. Йому присвоєне почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки УРСР” (1990).

Основні напрямки досліджень вченого — біоорганічна і медична хімія: розробка методів синтезу біологічно активних сполук, встановлення їх структури, конформації, фізико-хімічних, хімічних, фармакологічних властивостей, молекулярних механізмів дії, зв'язку структура—механізм дії—активність, молекулярний дизайн потенційно біологічно активних сполук, їх синтез.

Разом із співробітниками С.А. Андронаті розроблено методи синтезу нових похідних хіназоліну, 1,4-бенздіазепіну, 1,3,4-бензтриазепіну, 1,5-бенздіазоцину, 1,4,5-бензтриазоцину, вперше отримано 1,6-бенздіазоніни, каркасні похідні 1,4-бенздіазепінів, низку різноманітних макрогетероциклічних систем, поліядерні карбо- і гетероциклічні сполуки. Встановлено зв'язок між їх структурою, конформаціями, фізичними, фізико-хімічними, хімічними та фармакологічними властивостями.

Досліджено проблеми тонкої будови, стереохімії, стереодинаміки речовин. Установлено структуру асоціатів молекул 1,4-бенздіазепінів. Знайдено кореляції спектральних властивостей, полярності, основності, ліпофільності з фізико-хімічними константами, які характеризують електронну природу та стеричні особливості замісників.

Вивчення властивостей і механізмів дії нових антигіпоксантів і актопротекторів, спрямоване на створення ефективних засобів для лікування захворювань, що супроводжуються гіпоксичними станами, привело до відкриття нового класу подібних речовин — похідних піримідину. Препарат цього ряду ізотіорбамін успішно пройшов клінічні випробовування. Створено принципово нові ліки, що застосовуються при онкологічних захворюваннях та гострих вірусних інфекціях — стимулятори неспецифічного імунітету організму. В останні роки С.А. Андронаті зі співробітниками отримані перспективні для лікування серцево-судинних захворювань пептидомиметики з високою антитромботичною активністю, встановлено механізм їх дії.

Вагомий особистий внесок ученого у розробку і впровадження в медичну практику новітніх лікарських препаратів, які не мають аналогів у світі. На основі фундаментальних досліджень С.А. Андронаті та його колег у співдружності з фармакологами створено високоефективні лікарські препарати: перший вітчизняний анксиолітичний, снодійний і протисудомний засіб — феназепам, анксиолітичний препарат денної дії — гїдазепам, перший оральний індуктор інтерферону з протівірусними властивостями — аміксин. Організоване промислове виробництво препаратів в Україні, використання їх у медицині, експорт у країни СНД.

За праці з хімії психотропних засобів учений був удостоєний Державної премії СРСР у галузі науки та техніки (1980), за дослідження макрогетероциклічних сполук — Державної премії України в галузі науки та техніки (1991), за цикл праць “Молекулярна структура та властивості біологічно активних ароматичних і гетероциклічних сполук” спільно з вченими Інституту прикладної фізики АН Республіки Молдова отримав премію президентів академій наук України, Білорусі та Молдови (1998).

С.А. Андронаті започаткував наукову школу з біоорганічної та медичної хімії, науковим доробком якої є численні фундаментальні праці, добре відомі у світі. Він — автор і співавтор 6 монографій, понад 500 наукових статей, власник понад 100 патентів і авторських свідоцтв на винаходи, був науковим консультантом 3 докторських і керівником 31 кандидатської дисертації. Пред-

ставники цієї школи підтримують тісні наукові контакти з провідними вченими в Україні і за кордоном.

Академік С.А. Андронаті є членом Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки, головує у координаційній раді відділення хімії НАН України з проблеми “Наукові основи створення лікарських препаратів”. Він — член правління Українського хімічного товариства ім. Д.І. Менделєєва і Міжнародного товариства з гетероциклічної хімії, наукових рад відділення хімії НАН України з проблем “Органічна хімія”, “Хімічна екологія”, Української федерації вчених, член редакційних колегій журналів Доповіді Національної академії наук України, Украинский хими-

ческий журнал, Наука і інновації, Журнал органічної та фармацевтичної хімії, Фармацевтичний вісник, Вісник психіатрії та психофармакології, Одеський медичний журнал.

Плідна діяльність ученого відзначена орденами “Знак Почета”, “Дружбы народів”, “За заслуги” III ступеня, Почесною грамотою Кабінету міністрів України, Почесною нагородою голови обласної державної адміністрації, відзнаками міського голови ім. Г.Г. Маразлі, голови Одеської обласної ради, НАН України “За наукові досягнення” та іншими.

Наукова громадськість, колеги та учні щиро вітають Сергія Андрійовича з ювілеєм, зичать міцного здоров'я, творчої наснаги, нових досягнень.